

Kinderen trappen massaal in nepnieuws

MIEKE ZIJLMANS

Veel basisschoolkinderen zien het verschil niet tussen nepnieuws en echt nieuws. Dat constateren onderzoekers van de universiteiten van Utrecht en Connecticut. Leraren moeten de leerlingen daarin beter trainen, vinden ze.

Help! De Noord-West Pacifische boominktvij wordt met uitsterven bedreigd – tenminste: dat beweert de Amerikaanse nepwebsite. Maar dat beest bestaat helemaal niet en dus kan het ook niet met uitsterven bedreigd worden.

Donald Leu, hoogleraar geletterdheid en technologie aan de universiteit van Connecticut, gebruikte de site in 2007 om te onderzoeken of 57 schoolkinderen doorhadden dat het hier gaat om nepnieuws. Slechts zes Amerikaanse kinderen snaptten dat de boominktvij een *hoax* was.

Eugène Loos, onderzoeker nieuwe media van de Universiteit Utrecht, herhaalde het onderzoek in 2017 met 27 Nederlandse basisschoolkinderen uit groep 8. Slechts twee Nederlandse kinderen begrepen dat ze keken naar een nepsite. De resultaten zijn gepubliceerd in het onlinetijdschrift *Information and Learning Science*.

Wat wilden jullie weten?

‘Of schoolkinderen kritisch zijn op de informatie die ze op internet aantreffen.’

Hoe hebben jullie dat getest?

‘We hebben ze de website over de boominktvij laten

openen en een stel vragen gesteld. Wat is het probleem volgens die site? Begrijp je wat er staat? En ten slotte: is je nog iets opgevallen aan de site? Je kunt namelijk niet rechtstreeks vragen naar de betrouwbaarheid van die site, want dan breng je ze op een idee.’

Waarom trappen kinderen hier in?

‘Het gaat om een dier en dat is in gevaar: twee aspecten die inspelen op de emotie. Daardoor komt dit nepverhaal extra binnen.’

35 **Waarom herkenden de Nederlandse kinderen die het doorhadden het nepnieuws?**

‘Dat waren twee meisjes, die reageerden op de vraag “is je nog iets opgevallen aan de site”. Het ene meisje vertelde dat ze met “gewoon haar gezonde verstand” had 40 besloten dat dat niet kan: een inktvis die in een boom woont, want inktvissen leven in het water.

Het tweede meisje was “verder gaan zoeken op internet”. Zij vond het maar een raar beest, met een raar verhaal.

45 De boominktvij stond niet op de lijst van bedreigde diersoorten; en toen ze zocht naar méér bronnen over het beest, kon ze het nergens vinden. Er zitten overigens allerlei hints in die site waaraan je kunt zien dat het verhaal een hoax is: hij verwijst naar een niet-bestaande universiteit en er zitten onzin-links in.’

50 **Hoe kun je zorgen dat schoolkinderen verdacht zijn op nepnieuws?**

‘We zouden ze daarin willen trainen. Ze confronteren met een nepsite. Pas in tweede aanleg vertellen we dat het gaat om nepnieuws. Daarmee veroorzaken we een 55 shockeffect. De bedoeling is dat ze daardoor in de

toekomst alerter worden. Kinderen moeten kritisch naar nieuws leren kijken: wat staat er precies? Wie is de schrijver? Zijn de foto’s misschien gefotoshopt?’

Waarom is het zo belangrijk juist kinderen te leren

60 **alert te zijn op nepnieuws?**

‘In deze gedigitaliseerde maatschappij is het belangrijk al jong een basis te leggen voor “mediawijsheid”: hoe om te gaan met informatie. Want mij valt op dat studenten van 18 tot 22 jaar weliswaar handig zijn met een smartphone 65 en met gamen, maar dat ze moeite hebben met het vinden en verifiëren van informatie. Dat mag eerder en jonger getraind worden.

Dit onderzoek zegt niets over Nederlandse kinderen in het algemeen, daarvoor is het te klein van opzet. Groot- 70 schalig vervolgonderzoek is nodig om trainingen te ontwikkelen voor schoolkinderen, zodat ze nepnieuws leren onderscheiden van echt nieuws.’

